

8. Махінько В. Стратегії формування позитивного іміджу регіонального політичного лідера: інструменти створення «джинси». Масова комунікація у глобальному та національному вимірах. 2016. Вип. 5. С. 49-54.

УДК 351:314.15]:[616-036.21:578.834](477)

*Урадник І.О., здобувач освіти,
Польовий М.А., д. політ. н., професор,
професор кафедри політології та
державного управління*

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЗОВНІШНІМИ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19

Донецький національний університет імені Василя Стуса

Пандемія COVID-19 створила нові виклики та загрози для урядів усіх країн світу, зокрема і для України. Суттєвий вплив пандемії на мобільність громадян та на міграційний вимір загалом зумовив вироблення дієвих рішень в сфері державного управління міграційними процесами.

Починаючи з 12 березня 2020 р. Україна почала вводити обмеження на перетин державного кордону та міжнародного транспортного сполучення. Пізніше, 26 березня 2020 р. президент України В. Зеленський заявив про повне закриття кордону та припинення всіх пасажирських перевезень з 27 березня 2020 р [1]. Такі дії призвели до масового скупчення мігрантів на кордонах України і її сусідніх держав. Перетин кордону ускладнювався і через протиепідеміологічні заходи. Затримки відбувались і тому, що пропуск через кордон дозволявся виключно на автотранспорті. Через те, що абсолютна більшість мігрантів на кордоні була без власного транспорту Державній прикордонній службі України довелося організовувати автобусні рейси для піших мігрантів [1].

Потребувала державної підтримки й інша частина мігрантів, яка перебувала далеко за межами України та опинилась в «пастці». Міністерство закордонних справ України (МЗС) відзначилося швидкою реакцією, для українців, які опинились в «пастці», було розроблено та впроваджено програму «Захист», в рамках якої посольства та генеральні консульства в усьому світі забезпечували такою допомогою: вирішення питань з простроченими документами/дозволами/візами на перебування в іноземній країні; задля захисту законних інтересів громадян відбувалася співпраця з правоохоронними органами країн перебування; інформування про всі можливості повернення до України та зміни епідеміологічної ситуації в країні перебування або впровадження надзвичайних режимів; проводились консультації по вирішенню побутових питань та охорони здоров'я мігрантів; співпраця з місцевою владою

та бізнесом які були готові допомагати з тимчасовим розміщенням українських громадян [2]. Для налагодження швидких каналів комунікації в рамках програми, посольства та консульства України створювали спеціальні спільноти та канали в месенджерах під назвою «Захист у (назва міста/країни)». У таких групах розміщувались новини щодо карантинних заходів у країні перебування, можливостей та засобів повернення в Україну, процесу отримання необхідних дозволів, можливості безкоштовного отримання засобів захисту та інше [2].

Активного поширення в кризовий момент набула й інша державна ініціатива – «ДРУГ». Проект Добровільної реєстрації українських громадян при подорожах за кордон є ефективним інструментом попередження, за потреби – розшуку та надання сприяння громадянам України в разі надзвичайних подій за кордоном [3]. Таким чином, були забезпечені можливі шляхи комунікації держави та українських мігрантів.

За ініціативою міністра МЗС України Д. Кулеби було створено оперативний штаб який координував роботу МЗС, причетних органів влади та міжнародних організацій з метою захисту громадян за кордоном і надання актуальної інформації щодо поширення Covid-19 у світі [2].

В умовах пандемії COVID-19 активізації державного управління міграційними процесами в Україні потребувала ще одна велика група мігрантів – заробітчани, які на час карантину повернулись додому. Більшості трудових мігрантів які повернулись було важко інтегруватися в економіку України та знайти роботу з високою заробітною платою. Так, за урядовою ініціативою з працевлаштування трудових мігрантів які повернулись держава запропонувала роботу на підприємствах ЖКГ та у «великому будівництві» де середня заробітна плата 6645 тис. гривень, на цьому тлі ініціатива уряду виглядає вже й не такою привабливою, тому що люди звикли отримувати зовсім інший дохід за запропоновану роботу.

27 січня 2021 р. Кабінетом Міністрів України було ухвалено рішення про виплату допомоги в розмірі 150 тис. гривень українським заробітчанами які внаслідок пандемії повернулись до України. На реалізацію ініціативи з державного бюджету України планується виділити 108 млн. гривень, а виплату допомоги зможуть отримати 720 осіб. На думку керівника уряду Д. Шмигала така державна підтримка виступить стимулом залишитися в Україні та відкрити власний бізнес, що в свою чергу забезпечить інвестицію у свою громаду та створення нових робочих місць[4]. Втім, проект цієї ініціативи досі не затверджений та відправлений на доопрацювання.

Минулорічний сценарій розвитку з "пастками" та закритими кордонами має низькі шанси повторення, адже всі країни світу та самі мігранти пристосувались до нових - карантинних умов існування. В разі необхідності Україна має хоч і не ідеальну, але розроблену дорожню карту реагування державного управління в сфері міграційної політики в умовах пандемії COVID-19.

Отже, в сфері державного управління міграційними процесами в Україні в умовах пандемії COVID-19 була впровадження дієва політика реагування МЗС України та Державної прикордонної служби. Упроваджені програми допомоги для українських мігрантів, які опинилися в «пастці», перебуваючи в іноземних країнах з закритими кордонами, були ефективними, а їх розробка та впровадження була досить швидкою. Весь розроблений механізм комунікації між державою у вигляді посольств і консульств та мігрантами має місце бути і в постковідному міграційному вимірі державного управління. Всі створені канали комунікацій в месенджерах можуть і надалі використовуватись як канали інформування та інформаційні портали для мігрантів. На відміну від впровадження ефективної кризової політики реагування МЗС України, інші урядові ініціативи направлені на трудових мігрантів не продемонстрували своєї ефективності. Більшість з тих, кому надали роботу, незадоволені або її умовами, або зарплатнею, а урядова ініціатива про виплату допомоги в розмірі 150 тис. гривень українським трудовим мігрантам, які внаслідок карантину втратили роботу, містить в собі багато підводних каменів та виглядає популістською, до того ж і її поставили на паузу. Актуальним питанням для подальших досліджень є вивчення досвіду державного управління міграційними процесами в умовах пандемії COVID-19 країн Східної Європи, – задля виявлення його особливостей з метою запозичення у вітчизняній державно-управлінській практиці.

Література

1. Фімісова А. Слободян О. Коронавірус і міграція: як реагував уряд. *Cedos*. URL: <https://cedos.org.ua/pro-nas/> (дата звернення: 18.11.2021)
2. Марцинюк М. Управління міграційними процесами в умовах пандемії COVID-19: інструменти, запровадженні МЗС України. *ЕКОНОМІЧНИЙ ВІСНИК НТУУ «КПІ»*, 2020, С. 154 – 163. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/216330/216428> (дата звернення: 18.11.2021)
3. Добровільна реєстрація українських громадян при подорожах за кордон. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://friend.mfa.gov.ua/#/> (дата звернення: 18.11.2021)
4. Войтюк Т. Як зупинити трудову міграцію українців за кордон. Думка експерта. *СУСПІЛЬНЕ НОВИНИ*. URL: <https://suspilne.media/100630-ak-zupinititrudovu-migraciju-ukrainciv-za-kordon-dumka-eksperta/> (дата звернення: 18.11.2021)